

Πρόλογος

Η αναθεωρημένη έκδοση του σχολικού βιβλίου της Έκφρασης Έκθεσης Α΄ Λυκείου ήταν η πρόκληση για το παρόν βιβλίο, προσαρμοσμένο στις εξεταστικές απαιτήσεις της τάξης αυτής. Η θερμή υποδοχή που έτυχε το βιβλίο μου της Β΄ Λυκείου, με οδήγησε να ακολουθήσω τον ίδιο βασικό δομικό άξονα, συμπληρώνοντας και βελτιώνοντας ό,τι θεώρησα αναγκαίο. Ευελπιστώ πως και αυτή η προσπάθειά μου θα αποδειχθεί επαρκής βοηθός των μαθητών και θα επικουρεί τους φιλολόγους στο επίπονο έργο τους.

Η δομή του βιβλίου:

- ▶ Παρουσιάζεται συνοπτικά και ευμέθοδα **η θεωρία όλων των ενοτήτων του σχολικού βιβλίου**, πλαισιωμένη με σχετικά παραδείγματα.
- ▶ Γίνεται αναλυτική αναφορά στη **δομή** και στον **τρόπο ανάπτυξης της παραγράφου**.
- ▶ Θεώρησα καλό να παραθέσω ξεχωριστή ενότητα για την **τεχνική της περίληψης**, αφού περιληπτική απόδοση του κειμένου ζητείται και από τους μαθητές της Α΄ Λυκείου.
- ▶ Τριάντα πέντε (**35 κριτήρια αξιολόγησης**) καλύπτουν αναλυτικά:
 - Τα θέματα για συζήτηση και έκφραση/έκθεση όλων των ενοτήτων του σχολικού βιβλίου (Γλώσσα, Λόγος, Περιγραφή, Αφήγηση, Χρονογράφημα).
 - Τα θέματα που προκύπτουν από τα κείμενα ή τα αποσπάσματα που παρατίθενται στο σχολικό βιβλίο (π.χ.: κινητή τηλεφωνία, ριάλιτι σόου, άνθρωπος και φύση, άνθρωπος και ζώα κλπ.).
 - Δέκα (10) κριτήρια αναφέρονται ειδικά στη **Γλώσσα** (Παντοδυναμία της γλώσσας, Ιδιώματα, Γλώσσα και μόρφωση κλπ.).

Κάθε κριτήριο περιέχει:

- Πλούσιο και αναλυτικό **ενημερωτικό υλικό** της σχετικής έννοιας.
- **Κείμενο** επιλεγμένο από τον τύπο, από έγκυρα και εξειδικευμένα συγγράμματα, από λογοτεχνικά κείμενα, θεατρικά έργα, κλπ.
- **Ερωτήσεις: Α.** Περίληψη, **Β.** Ερωτήσεις κατανόησης του κειμένου, λεξιλογικές και εφαρμογής της θεωρίας του σχολικού βιβλίου, **Γ.** Έκθεση.

- ▶ **Δίνονται οι απαντήσεις** σε όλες τις ερωτήσεις των κριτηρίων αξιολόγησης. Ειδικότερα στο Γ' ερώτημα, παρατίθενται στοιχεία προλόγου, σχεδιαγραμματική ανάπτυξη του κυρίου μέρους της έκθεσης και στοιχεία επιλόγου, τονίζοντας κάθε φορά το κατάλληλο **επικοινωνιακό πλαίσιο**.
- ▶ **Απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις για συζήτηση και ανάπτυξη του σχολικού βιβλίου.**
- ▶ Για τον ευκολότερο εντοπισμό, σημειώνονται στο κείμενο με **έντονα και πλάγια γράμματα** οι **φράσεις** των οποίων ζητείται **η ανάπτυξη σε παράγραφο**, ενώ οι μεμονωμένες λέξεις που σημειώνονται με **έντονα γράμματα** περιέχονται στις **λεξιλογικές ασκήσεις**.

Δημήτρης Β. Δούλος

*Το βιβλίο αφιερώνεται στη μάνα μου,
την κυρα-Αλεξάνδρα,
ταπεινή υπόκληση για τις θυσίες μιας ζωής.*

Περιεχόμενα

Θεωρία

Γλώσσα και γλωσσικές ποικιλίες	13
Ο Λόγος	22
Περιγραφή	28
Αφήγηση	35
Το Χρονογράφημα	44
Η Περιήληψη	45

Κριτήρια αξιολόγησης

Γλώσσα

Ενημερωτικό υλικό, Απαντήσεις ερωτήσεων σχολικού βιβλίου	51
1ο κριτήριο αξιολόγησης: Παντοδυναμία της γλώσσας	54
<i>Μ. Πλωρίτης, Εικονολατρία και λογολατρία</i>	
2ο κριτήριο αξιολόγησης: Γλωσσικά ιδιώματα	58
<i>Κ. Μιχαηλίδης, Η γλωσσική παρουσία του Έθνους</i>	
3ο κριτήριο αξιολόγησης: Γλώσσα και έθνος	62
<i>Κ. Τσιρόπουλος, Η πατριωτική γλώσσα</i>	
4ο κριτήριο αξιολόγησης: Γλώσσα, κοινωνία και πολιτισμός	65
<i>Άννα Φραγκουδάκη, Η γλωσσική φθορά και οι «μεγαλομανείς» γλώσσες</i>	
5ο κριτήριο αξιολόγησης: Γλώσσα και μόρφωση	69
<i>Δ. Ν. Μαρωνίτης, Η μικρή Αντιγόνη και ο χορός των δώδεκα</i>	
6ο κριτήριο αξιολόγησης: Κοινωνικό και υφολογικό επίπεδο της γλώσσας	73
<i>Αγ. Χαραλαμπίδης, «Μπορούμε να μιλάμε για γλωσσική πενία και υποβάθμιση;»</i>	

η γλώσσα των Νέων

Ενημερωτικό υλικό	77
7ο κριτήριο αξιολόγησης	82
<i>Άννα Φραγκουδάκη, Γλωσσική αξιολόγηση και εξατομίκευση</i>	

Κινητή Τηλεφωνία

Ενημερωτικό υλικό	86
8ο κριτήριο αξιολόγησης	89
<i>Αλ. Γεωργακοπούλου, Vlepeis ellinika sto email sou</i>	

Χρήμα - Πλούτος - Ευτυχία

Ενημερωτικό υλικό	92
9ο κριτήριο αξιολόγησης	98
<i>Δημοσίευμα Καθημερινής, Ο πλούτος συμβάλλει στη δυστυχία</i>	

Γλωσσομάθεια

Ενημερωτικό υλικό	102
10ο κριτήριο αξιολόγησης	107
<i>Γ. Μπαμπινιώτης, Η πρόκληση της πολυγλωσσίας</i>	

Διαφήμιση

Ενημερωτικό υλικό	112
11ο κριτήριο αξιολόγησης	118
<i>Liz Hollis, Η διαφήμιση επιτίθεται... Χριστούγεννα</i>	

Γλώσσα και Πολιτισμός

Ενημερωτικό υλικό	122
12ο κριτήριο αξιολόγησης	126
<i>Γ. Μπαμπινιώτης, Γλωσσικός διεθνισμός και η ηθική της γλώσσας</i>	

Βία - Εγκληματικότητα

Ενημερωτικό υλικό	130
-------------------------	-----

13ο κριτήριο αξιολόγησης	136
---------------------------------------	-----

*M. Herbert, Προκαλώντας την κοινωνία:
αντικοινωνική και παραβατική συμπεριφορά*

14ο κριτήριο αξιολόγησης	140
---------------------------------------	-----

I. N. Μαρκόπουλος, TV και σύνδρομο επιθετικότητας

Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

Ενημερωτικό υλικό	144
-------------------------	-----

15ο κριτήριο αξιολόγησης	150
---------------------------------------	-----

Τζόνθαν Φένμπι, Στα όρια της προσωπικής ζωής

Προφορικός και γραπτός λόγος

Ενημερωτικό υλικό	154
-------------------------	-----

16ο κριτήριο αξιολόγησης	160
---------------------------------------	-----

E. Κριαράς, Το μάθημα των Νέων Ελληνικών

Αναλφαβητισμός

Ενημερωτικό υλικό	164
-------------------------	-----

17ο κριτήριο αξιολόγησης	169
---------------------------------------	-----

Κοϊχίρο Ματσουούρα, Μια ανεκπλήρωτη υπόσχεση

Διάλογος

Ενημερωτικό υλικό, Απαντήσεις ερωτήσεων σχολικού βιβλίου	173
--	-----

18ο κριτήριο αξιολόγησης	183
---------------------------------------	-----

α. Χρ. Μαλεβίτης, Διάλογος και αλήθεια

β. Δ. Ψαθάς, Ο νευρικός κύριος

Εφηβεία

Ενημερωτικό υλικό	188
-------------------------	-----

19ο κριτήριο αξιολόγησης	193
---------------------------------------	-----

Μπερτ Ρεϊμόν-Ριβιέ, Η κοινωνική ανάπτυξη του εφήβου

Πρότυπα - Είδωλα

Ενημερωτικό υλικό	196
-------------------------	-----

20ο κριτήριο αξιολόγησης: Πρότυπα	204
<i>Πέτρος Μώραλης, Ο μεγάλος απών</i>	
21ο κριτήριο αξιολόγησης: Είδωλα	208
<i>α. Εντουάρντο Γκαλεάνο, Το είδωλο.</i>	
<i>β. Γιάννης Πανούσης, Λαμπ(ε)ροί άνθρωποι</i>	
Χάσμα Γενεών	
Ενημερωτικό υλικό	213
22ο κριτήριο αξιολόγησης	218
<i>Μ. Πλωρίτης, Οι νέοι φορτώνονται έναν κόσμο που τον αποστρέφονται</i>	
Ελεύθερος Χρόνος	
Ενημερωτικό υλικό	222
23ο κριτήριο αξιολόγησης	226
<i>Σμαρούλα Παντελή, Έφηβοι...Πεζονάυτες</i>	
Αγάπη	
Ενημερωτικό υλικό, Απαντήσεις ερωτήσεων σχολικού βιβλίου	231
24ο κριτήριο αξιολόγησης	236
<i>α. Χαλίλ Γκμπράν, Για την Αγάπη,</i>	
<i>β. Έρικ Φρόμ, Η θεωρία της αγάπης.</i>	
Έρωτας	
Ενημερωτικό υλικό	241
25ο κριτήριο αξιολόγησης	245
<i>Ε. Παπανούτσος, Στοιχειώδεις υποθήκες ερωτικής αγωγής</i>	
η μόδα	
Ενημερωτικό υλικό, Απαντήσεις ερωτήσεων σχολικού βιβλίου	248
26ο κριτήριο αξιολόγησης	255
<i>Αμάντα Μιχαλοπούλου, Μαθήματα μόδας</i>	

Το Φόρεμα

- Ενημερωτικό υλικό 259
- 27ο** κριτήριο αξιολόγησης 262
- α. Άννα Λυδάκη, Η μαντίλα που διχάζει*
- β. Αγγελική Χατζημιχάλη, Η φορεσιά των Χασίων*

Η Ποινή

- Ενημερωτικό υλικό 266
- 28ο** κριτήριο αξιολόγησης 270
- Αγγελική Πιτσελά, Οι στοιχειώδεις κανόνες για την απονομή δικαιοσύνης σε ανηλίκους*

Καταναλωτισμός

- Ενημερωτικό υλικό 274
- 29ο** κριτήριο αξιολόγησης 278
- α. Γιάννης Φίλης, Έλεγχος της κατανάλωσης,*
- β. Μάριος Χάκκας, Ο Μπιντές*

Τρίτη ηλικία

- Ενημερωτικό υλικό, Απαντήσεις ερωτήσεων σχολικού βιβλίου 282
- 30ο** κριτήριο αξιολόγησης 287
- Robert Kastenbaum, Τα γηρατειά σε προοπτική*

Οικογένεια

- Ενημερωτικό υλικό, Απαντήσεις ερωτήσεων σχολικού βιβλίου 291
- 31ο** κριτήριο αξιολόγησης 296
- Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, Η κρίση του θεσμού της οικογένειας*

Ριάλιτι Σόου

- Ενημερωτικό υλικό 299
- 32ο** κριτήριο αξιολόγησης 303
- α. Νίκος Καραμπάς, Η ηδονή της κλειδαρότρυνας,*
- β. Ε. Σόρογκας, Το φαινόμενο «ριάλιτι»*

Το γέλιο

Ενημερωτικό υλικό, Απαντήσεις ερωτήσεων σχολικού βιβλίου 308

33ο κριτήριο αξιολόγησης 314

Arthur Pollard, Στόχοι κι αντιλήψεις

Άνθρωπος και Φύση

Ενημερωτικό υλικό 317

34ο κριτήριο αξιολόγησης 321

Νίκος Δήμου, Απροσδόκητα

Άνθρωπος και Ζώα

Ενημερωτικό υλικό 325

35ο κριτήριο αξιολόγησης 328

Νίκος Δήμου, Οι συγκάτοικοι

Απαντήσεις 333

Βιβλιογραφία 475
